

International Journal of Social Inquiry

International Peer-Reviewed Open Access Electronic Journal

Volume 18
Issue 2
August
2025

RESEARCH ARTICLE / Araştırma Makalesi

<https://doi.org/10.37093/ijsi.1696482>

Büyük Ebeveynle Yakınlık ile Çocukların Yaşam Doyumu, Benlik Saygısı ve Zorbalık Davranışları Arasındaki İlişki

Zahide Yuvakgil* Cemil Yavuz**

Öz

Bu araştırmanın amacı, büyük ebeveynlerle yakınlık ile çocukların yaşam doyumu, benlik saygısı ve zorbalık davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Kesitsel türde nicel tekniklerle yürütülen araştırmanın verileri Muğla'nın Fethiye ve Köyceğiz ilçelerinde, 132 (12,6 ± 0,8 yaş) ortaokul öğrencisi ile yüz yüze ve online yapılan anketlerle toplanmıştır. Veri toplama formu olarak tanımlayıcı veri formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Akran Zorbalığı Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri Pearson ve Spearman's korelasyon testleri ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların yaklaşık %38'i anneannelerini birincil büyük ebeveynleri olarak tanımlamıştır. Büyük ebeveynlerle aynı evde yaşama süresi arttıkça çocukların benlik saygıları artarken, kurban olma davranış düzeyleri azalmaktadır. Büyük ebeveynle temas sıklığı, ilişkinin derecesi, birlikte yapılan aktivitelerin sayısı ve büyük ebeveyne verilen önem ile çocukların yaşam doyumları arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Ayrıca büyük ebeveynlerden alınan bakım süresi arttıkça çocukların zorbalık davranışları azalmakta, yüz yüze temas sıklığı ve paylaşılan aktiviteler arttıkça da çocukların kurban olma davranışları azalmaktadır. Sonuç olarak, büyük ebeveynlerle yakın ilişkilerin çocukların psikososyal gelişimleri için önemli olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Büyük Ebeveyn Yakınlığı, Büyük Ebeveyn-Torun İlişkisi, Kuşaklar Arası İlişkiler, Psikososyal Gelişim

Cite this article: Yuvakgil, Z. & Yavuz, C. (2025). Büyük ebeveynle yakınlık ile çocukların yaşam doyumu, benlik saygısı ve zorbalık davranışları arasındaki ilişki. *International Journal of Social Inquiry*, 18(2), 326-341. <https://doi.org/10.37093/ijsi.1696482>

* Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Köyceğiz Sağlık Hizmetleri MYO, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakımı Programı, Yaşlı Sağlığı ve Bakımı Araştırma ve Uygulama Merkezi, Muğla, Türkiye.

E-posta: zahideyuvakgil@mu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1795-2705>

** Öğr. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Abd, Yaşlı Sağlığı ve Bakımı Araştırma ve Uygulama Merkezi, Muğla, Türkiye.

E-posta: cyavuz@mu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3324-5069>

Article Information

Received 10 May 2025; Revision 04 June 2025; Accepted 23 June 2025; Available online 31 August 2025

This is an open access article under the [Creative Commons Attribution-NonCommercial Licence](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).
© 2025 The Author. Published by Institute of Social Sciences on behalf of Bursa Uludağ University

The Relationship Between Grandparental Closeness and Children's Life Satisfaction, Self-Esteem, and Bullying

Abstract

The aim of the study was to explore the relationship between grandparental closeness, satisfaction with life, self-esteem and bullying behaviours in children. The data for the study were collected using face-to-face and online questionnaires. The data for this cross-sectional quantitative study were collected through the administration of face-to-face and online questionnaires. The study population comprised 132 (12.6 $\pm$ 0.8 years) secondary school students from the Fethiye and Köyceğiz districts of Muğla. Data was collected using instruments such as descriptive data form, Rosenberg Self-Esteem Scale, Bullying Scale and Life Satisfaction Scale. The data of the study were analysed with Pearson and Spearman's correlation tests. Approximately 38% of the children participating in the study identified their maternal-grandmother as their primary grandparent. As the duration of living in the same house with grandparents increases, children's self-esteem increases and the level of victimisation decreases. There is a positive relationship between the frequency of contact with the grandparent, the degree of the relationship, the number of activities done together and the importance given to the grandparent and the life satisfaction of the children. In addition, as the duration of care received from grandparents increases, children's bullying behaviours decrease, and as the frequency of face-to-face contact and shared activities increase, children's victimisation behaviours decrease. Consequently, it can be concluded that the presence of a close relationship with grandparents is a significant contributing factor to children's psychosocial development.

Keywords: Grandparental Closeness, Grandparent-Grandchild Relationship, Intergenerational Relationships, Psychosocial Development

1. Giriş

Küresel yaşlı nüfus 2024 yılı itibarıyla %10,3'e ulaşmıştır. Bu oranın 2074 yılında %20,7'ye çıkacağı, 80 yaş ve üzeri birey sayısının ise üç kattan fazla artacağı öngörülmektedir (UNFPA, 2024). Türkiye de bu küresel yaşlanma sürecinden etkilenen ülkeler arasındadır. 2024 yılında %10,6 olan yaşlı nüfus oranının artarak 2080 yılında %33,4'e ulaşması beklenmektedir. Öte yandan, Türkiye'de yeni doğan bir bebeğin ortalama yaşam süresinin 78 yıl olacağı tahmin edilmektedir (TÜİK, 2025). Tüm dünya genelinde artan yaşam süreleri büyük ebeveynler (babaanne, anneanne, dede, dedenin annesi vb.) ile torunlarının önceki yıllara kıyasla daha uzun süreler birlikte yaşamlarını ve anlamlı ilişkiler kurmalarını olanaklı kılmaktadır (Findler vd., 2013; Sadruddin vd., 2019).

Büyük ebeveyn desteği uzun yıllardır bilinen bir kavramdır. Büyük ebeveynler torunlarına dolayısıyla da çocuklarına destek olmaktadır. Fakat yaşam sürelerinin uzaması ve aile yapısındaki değişimlerle (ailelerin küçülmesi, kadınların istihdam oranlarının artması gibi) birlikte küresel çapta büyük ebeveyn desteği yeni bir boyut kazanmıştır (Bol & Kalmijn, 2016; Dunifon & Kowaleski-Jones, 2007; Schatz & Seeley, 2015). Günümüzde büyük ebeveynler, önceki kuşaklara kıyasla daha sağlıklı olmalarının yanı sıra, kendilerinden sonraki nesillere ayırabilecekleri daha fazla zaman ve maddi kaynağa sahiptirler. Ayrıca, doğurganlık oranlarının azalmasıyla birlikte bu kaynaklar için rekabet edecek torun sayısının da azaldığı görülmektedir (Uhlenberg & De Jong Gierveld, 2004). Bunlar da büyük ebeveyn desteğinin farklı bir boyut kazanmasını sağlayan faktörlerdendir.

Geleneksel olarak büyük ebeveynler ailede torunlarıyla ilgili bir çok rolü üstlenmektedirler. Günümüz dünyasında ebeveynlerin her ikisi de finansal sebeplerden dolayı istihdamda yer

almaktadır. Ebeveynlerin çalışması, çocukların, özellikle de herhangi bir okul öncesi kuruma gidemeyecek kadar küçük yaşta olanların bakımında zorluklar yaratmaktadır. Öte yandan, okul sonrası zaman dilimlerinde ve tatil dönemlerinde çocukların bakımının kim tarafından üstlenileceği, çalışan ebeveynler açısından önemli bir gündem konusu olmaya devam etmektedir. Büyük ebeveynlerin düzenli çocuk bakımı, ebeveynlerin hayatını kolaylaştırmaktadır. Büyük ebeveynin bilindik ve güvenilir bakım sunması aileleri rahatlatan unsurlardandır. Torun bakımında bulunmak, büyük ebeveynlerin kendi çocuklarına sundukları en etkili destek biçimlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Bengtson, 2001). Özellikle üç kuşağın aynı evde yaşadığı durumlarda, büyük ebeveynlerin çocuk bakımına katılım düzeyinin arttığı görülmektedir (Dench & Ogg, 2002). TÜİK verilerine göre torununun bakımıyla ilgilenen yaşlıların oranı %9,7'dir. Kadın yaşlıların %10,3'ü torun bakımıyla ilgilenirken, erkek yaşlıların %8,8'i ilgilenmektedir. Torununun bakımıyla ilgilenen yaşlıların %64,4'ü her gün, %12,9'u hafta içi her gün, %10,6'sı bazen, %7,8'i hafta içi birkaç gün ve %4,2'si ise hafta sonları torunlarına bakım verdiklerini bildirmişlerdir (TÜİK, 2025).

Özellikle büyükanneler, torunlarının hayatlarında anneleri kadar önemlidir (Schmid, 2018). Her ne kadar dünya genelinde toplumsal cinsiyet rollerinde bir dönüşüm yaşansa da çocuk bakımını üstlenme olasılığı büyükanneler için büyükbabalara kıyasla hâlâ daha yüksektir (Horsfall & Dempsey, 2018). Büyükanneler, emzirme konusunda rehberlik etmekten başlayarak (Aubel, 2012), yetişkin çocukları çalışırken torunlarına öğün hazırlayıp onlara sağlıklı besinler sunarak, torunlarının obezite ve buna bağlı hastalıklardan korunmasına katkıda bulunmakta; böylece fiziksel sağlıklarını olumlu yönde desteklemektedirler (Farrow, 2014). Büyük ebeveynlerin torunlarıyla birlikte yaptıkları boş zaman aktiviteleri gün içinde fiziksel hareketliliği sağlayarak, torunlarının sağlık çıktılarına olumlu etki yaratmaktadır (Viguer vd., 2010). Ayrıca büyük ebeveynler, ebeveynlerin herhangi bir sebeple (boşanma, vefat etme veya hapse girme gibi) çocukları ile ilgilenemediklerinde torunlarının ebeveynlik ihtiyaçlarını da karşılamaktadırlar (Griggs vd., 2010). Büyük ebeveynler, aynı zamanda torunları için maddi destek kaynağıdır. Bu desteği doğrudan sunabildikleri gibi sahip oldukları ekonomik kaynakların nesilden nesile aktarımıyla da sunabilmektedirler. Çocuklar ebeveynlerinden çeşitli şekilde finansal destek göremediklerinde veya ebeveynlerin verdiği finansal destek yetersiz geldiğinde büyük ebeveynler devreye girmektedir (Huo vd., 2018; Ruiz & Silverstein, 2007).

Büyük ebeveynler, kültürel değerlerin ve aile kimliğinin gelecek nesillere aktarılmasında önemli kaynaklardan biridir (Canatan, 2008). Çocuklar, büyük ebeveynleri aracılığıyla aile tarihini, kültürel değerleri ve toplumsal gelenekleri öğrenebilirler (Şener, 2009). Büyük ebeveynler, gerektiğinde çocukları ile torunları arasında arabuluculuk rolünü üstlenebilmektedir. Torunlarıyla kurdukları iletişimi; onlara sevgi ve şefkat göstererek, nasihat vererek, oyun oynayarak ve ilgi göstererek sağlamaktadırlar (Çiftçi, 2008; Şener, 2009). Günlük yaşamda çocuklar ile ebeveynleri arasında gerçekleşen gerilimlere genellikle büyük ebeveynler ile torunlar arasında rastlanmamaktadır (Arpacı & Bekar, 2013). Büyük ebeveynler, torunlarının akademik gelişimleri için de elzem rol üstlenmektedirler. Torunlarının yaşamında rol modeldirler. Onların ev ödevlerine yardım eder, tavsiye ve önerilerle akademik ve diğer başarılarına destek olurlar (Dunifon & Bajracharya, 2012). Büyük ebeveynlerinin eğitim seviyeleri, finansal ve kültürel sermayeleri torunlarının akademik başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (Loury, 2006; Mare, 2011; Modin vd., 2013).

Çocukların büyük ebeveynleri ile ilişkileri onların psikososyal gelişimleri için de olumlu etki yaratmaktadır. (Mansson, 2013). Büyük ebeveynlerinin torunlarına sundukları sevginin, onların bireysel yaşamlarında pozitif etkisi vardır (Mansson & Booth-Butterfield, 2011). Çocukların büyük ebeveynleriyle kurdukları duygusal yakınlık; düşük düzeyde depresif belirtiler (Ruiz & Silverstein, 2007), azalmış hiperaktivite, düşük duygusal sıkıntı (Attar-Schwartz & Khoury-Kassabri, 2016) ve daha yüksek düzeyde olumlu sosyal davranış (Attar-Schwartz vd., 2009) ile ilişkili bulunmuştur. Öte yandan, büyük ebeveynlerle sağlanan uyumun çocuklardaki depresif belirtileri azalttığı (Ruiz & Silverstein, 2007), buna karşın büyük ebeveyn sevgisinden yoksun kalmanın stres, yalnızlık ve depresyon gibi olumsuz psikolojik durumlarla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Mansson, 2013).

Büyük ebeveynlerle kurulan sağlıklı ilişkiler çocukların genel yaşam doyumunu artırmaktadır. Attar-Schwartz vd. (2009) araştırmalarında büyük ebeveynlerle güçlü ilişkisi olan ergenlerin daha yüksek yaşam doyumunu bildirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ruiz & Silverstein (2006) ise kuşaklar arası bağların, çocukların duygusal refahını ve hayattan genel memnuniyet düzeylerini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Büyük ebeveyn desteği çocukların benlik saygılarını da olumlu yönde etkilemektedir (Lussier vd., 2002). Büyük ebeveynlerin sağladığı kabul, koşulsuz sevgi ve övgü, çocuklarda sağlıklı bir benlik saygısının gelişmesine katkı sağlamaktadır (Harwood, 2001). Büyük ebeveynlerin, çocukların duygusal gelişimlerinde tamamlayıcı bir rol oynadıkları söylenebilir. Zorbalık davranışları açısından bakıldığında, büyük ebeveynlerle kurulan olumlu ilişkilerin çocukların sosyal becerilerini geliştirdiği ve bu sayede zorbalık yapma olasılıklarını azaltabileceği belirtilmektedir (Chen & Farruggia, 2002; Donnellan vd., 2005). Yoo vd. (2013) araştırmalarında, büyük ebeveyn desteği alan çocukların saldırgan davranışlarda bulunma olasılıklarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Büyük ebeveynler, torunları ile birlikte yaşasınlar veya yaşamasınlar torunlarının günlük yaşamlarında yer almaktadırlar. Gelişen iletişim ve ulaşım teknolojileri, çocukların büyük ebeveynleri ile görüşmelerini kolaylaştırmaktadır. İlgili alanda yapılan araştırmalar gösteriyor ki büyük ebeveynlerin torunları ile ilişkisi torunların fiziksel sağlıklarından psiko-sosyal ve akademik gelişimlerine kadar çok geniş alanlarda katkı sağlamaktadır (Attar-Schwartz vd., 2009; Attar-Schwartz & Buchana, 2020; Attar-Schwartz & Huri, 2019; Elder & Conger, 2019; Griggs vd., 2010; Modin vd., 2013; Ruiz & Silverstein, 2007). Ancak büyük ebeveynlerin çocukların yaşamındaki rolü, hâlâ yeterince incelenmemiş bir konu olmaya devam etmektedir (Dunifon & Bajracharya, 2012). Özellikle ülkemizde bu konudaki çalışmalar yok denecek kadar azdır (Adıgüzel vd., 2020; Erdem vd., 2020). Mevcut çalışmalar genellikle boş zaman aktiviteleri ve çocuk bakımı alanında sınırlı kalmaktadır (Öztürk & Hazer, 2017; Taşkın & Akçay, 2019; Tunca, 2022; Tunca & Durmus, 2019; Uğur, 2019). Gerçekleştirilen bu araştırmada büyük ebeveynlerle torunlarının arasındaki yakınlığa dair bazı özellikler ile torunlarının benlik saygısı, yaşam doyumunu ve akran zorbalığı davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma büyük ebeveynlerle torunlarının arasındaki yakınlığa dair bazı özellikler ile torunlarının benlik saygısı, yaşam doyumu ve akran zorbalığı davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik kesitsel türde nicel bir araştırmadır.

2.2 Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın anakütlesini 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Fethiye ve Köyceğiz ilçelerindeki orta okullarda 6., 7., ve 8. sınıflarda öğrenim gören toplamda 8.066 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise aynı eğitim öğretim döneminde Fethiye ve Köyceğiz ilçelerindeki orta okullarda 6., 7., ve 8. sınıflarda öğrenim gören basit rastgele örnekleme tekniği ile seçilmiş 132 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya anket sorularını anlamada ve cevaplama herhangi bir fiziksel/ ruhsal engeli bulunmayan, kendisinin araştırmaya katılımda gönüllü olan ve velisinin de onay verdiği çocuklar dahil edilmiştir.

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında tanımlayıcı veri formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Akran Zorbalığı Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Tanımlayıcı veri formu araştırma ekibi tarafından ilgili literatürden yola çıkarak hazırlanmıştır (Attar-Schwartz & Huri, 2019; Dunifon & Bajracharya, 2012; Elder & Conger, 2019; Findler et al., 2013; Öztürk & Hazer, 2017). Tanımlayıcı veri formunda çocukların demografik özelliklerinin (yaş, cinsiyet vb.) yanı sıra, büyük ebeveynlerle yakınlıklarını belirlemeye yönelik; hayatlarında birinci derecede öneme sahip büyük ebeveynin kim olduğu (hayatta olup olmadığı fark etmeksizin), büyük ebeveynin bakım alma durumu, birlikte yaşama süresi, görüşme sıklığı, ilişki yoğunluğu, birlikte yapılan aktivitelerin sıklığı ve büyük ebeveynle verilen önemi kapsayan toplam 11 soru yer almaktadır. Büyük ebeveyn ile telefonda ve yüz yüze görüşme sıklığı 1-4 (1: üç ayda bir, 2: ayda bir, 3: haftada bir, 4: haftada birkaç kez) arasında puanlanmıştır. Puan arttıkça görüşme sıklığı da artmaktadır. Büyük ebeveynle ilişkinin yoğunluğu 0-4 (0: hiç yok, 1: az, 2: orta, 3: yoğun, 4: çok yoğun) arasında puanlanmıştır. Puan arttıkça ilişkinin yoğunluğu da artmaktadır. Büyük ebeveynle verilen önem 0-4 (0: hiç önemli değil, 1: az önemli, 2: önemli, 3: çok önemli, 4: en önemli kişi) ve büyük ebeveynle birlikte yapılan aktivite sıklığı da 0-4 (0: hiçbir zaman, 1: nadiren, 2: bazen, 3: genellikle, 4: her zaman) arasında puanlanmıştır. Puan arttıkça ebeveynle verilen önem ve büyük ebeveynle birlikte yapılan aktivite sıklığı artmaktadır (Hazer, 2012; Öztürk & Hazer, 2017).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ); benlik saygısını ölçmek amacıyla Rosenberg (1979) tarafından geliştirilmiş, Türkçe'ye uyarlaması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği 10 maddeden oluşan ve dörtlü likert tipinde (1: Çok doğru-4: Çok yanlış) bir ölçektir. Ölçekten alınan toplam puan ortalamasına göre 0-1 puan yüksek benlik saygısı, 2-4 puan orta benlik saygısı, 5-6 puan düşük benlik saygısı olarak puanlandırılır.

Ölçekten alınan puan azaldıkça benlik saygısı artmaktadır. Ölçeğin geçerlik oranı 0,71, test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise 0,75 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.87 bulunmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ); Diener vd. (1985) tarafından geliştirilmiş, özgün formu bir boyut, beş madde ve 7'li likert tipinde olan ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışması Dağlı & Baysal (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçekten alınan puan arttıkça yaşam doyumu düzeyi de artmaktadır. Beşli likert tipinde (1: Hiç Katılmıyorum - 5: Tamamen Katılıyorum) uygulanan ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık kat sayısı 0,88 ve test- tekrar test güvenirliği ise 0,97 olarak saptanmıştır. Bu araştırmada Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,80 bulunmuştur.

Akran Zorbalığı Ölçeği; Kutlu & Aydın (2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinal formu 45 maddeden oluşmaktadır. Yazarlar daha sonra 19 maddelik forma sadeleştirmişlerdir. Beşli likert tipindeki (1: Hiç katılmıyorum- 5: Tümüyle katılıyorum) ölçekte nötr maddeler: 2, 4, 7, 11, 15; kurban olma maddeleri: 1, 3, 6, 8, 9, 10, 13, 16 iken zorbalık maddeleri: 5, 12, 14, 17, 18, 19'dur. Alt ölçeklerin Cronbach alfa güvenirlik katsayıları zorba, kurban ve dolgu için sırasıyla 0,83, 0,86, ve 0,70'dir. Bu araştırmada Cronbach alfa güvenirlik katsayısı zorba, kurban ve dolgu için sırasıyla 0,85, 0,86, 0,59 bulunmuştur.

2.4 Veri Toplama Süreci

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Etik Kurulu - 2 (Protokol no: 230032/58) ve Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alındıktan sora araştırmanın verileri 6 Haziran-10 Temmuz 2023 tarihleri arasında okul rehberlik servisleri aracılığıyla yüz yüze ve Google formlar ile online olarak toplanmıştır. Araştırmanın tüm verilerinin yüz yüze toplanması planlanmıştır ancak, veri toplama süreci eğitim öğretim döneminin sonuna denk gelmesi, okula devam eden çocuk sayısının (özellikle üniversite sınavına hazırlanan 8. sınıflar) azalması hem de okulların eğitim-öğretime ara vermesi nedeniyle çocuklara ulaşabilmek için online veri toplama tekniğinden de yararlanılmıştır. Google Formlar üzerinden anket formu oluşturulduktan sonra okul rehberlik öğretmenleri, WhatsApp kanalıyla çocuklara anketin bağlantı adresini yönlendirmiştir. "*Ebeveyn Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu*" aracılığıyla çocuğun velisi onay verdikten sonra çocuklar anket sorularını cevaplamıştır. Çocuklardan, yaşamlarında hangi büyük ebeveynlerinin birinci derecede önemli olduğunu belirtmeleri istenmiş ve ardından seçtikleri büyük ebeveyne ilişkin soruları yanıtlamaları talep edilmiştir.

2.5 Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ortalama $\pm$ standart sapma (SD) ve yüzde (%) olarak verilmiştir. Değişkenlerin normalliğini test etmek için Kolmogorov-Smirnov Testi ve Shapiro-Wilk Testi kullanılmıştır. Verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri de göz önünde bulundurularak (normal dağılım için değer aralığının ± 2 olması (George & Mallery, 2010)) verilerin normal dağılım gösterip göstermeme durumuna göre Pearson ve Spearman's korelasyon analizleri kullanılmıştır.

Tablo 1

Değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri

Değişkenler	Çarpıklık	Basıklık
Büyük ebeveynle aynı evde yaşama süresi (yıl)	-1,116	0,343
Büyük ebeveynin bakım verme süresi (yıl)	0,923	-0,322
Büyük ebeveynle telefonda temas kurma sıklığı	-0,700	0,870
Büyük ebeveynle yüz yüze temas kurma sıklığı	-0,300	-1,515
Büyük ebeveynle ilişkinin derecesi	-0,497	-0,301
Büyük ebeveyne verilen önem	-0,477	0,782
Büyük ebeveynle aktivite sıklığı	-0,017	-0,782
Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	-0,326	0,096
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	0,448	0,085
Akran Zorbalığı Ölçeği		
Zorba	1,648	2,484
Kurban	0,957	0,481
Nötr	-0,644	0,492

Tablo 1’de değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri verilmiştir. Zorba olma davranışı normal dağılım göstermezken diğer değişkenler normal dağılım göstermektedir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi 0,05 olarak tercih edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan çocukların yaklaşık %56’sı kız, %44’ü erkeklerden oluşmaktadır. Çocukların yaş ortalaması 12,6 (SD: 0,8)’dir. Çocukların %47’si anneannelerini yaşamda öncelikli olarak seçerken, ikinci sırada %37,9 oran ile babaanneleri gelmektedir. Çocukların %91,7’sinin yaşamlarında birinci öncelikli seçtikleri büyük ebeveyni hayattadır ve %8,3’ü bu büyük ebeveyni ile aynı evde yaşamaktadır. Aynı evde yaşama süresi ise ortalama 9,5 (SD: 4,3) yıldır. Çocukların %50’si seçtikleri büyük ebeveynlerinden bakım almışlardır ve bu süre ortalama 4,2 (SD: 3,8) yıldır. Araştırmaya katılan çocukların demografik özellikleri ve büyük ebeveynleriyle yakınlıklarına dair özellikler Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2*Çocukların demografik özellikleri ve büyük ebeveynle yakınlıklarına dair özellikler*

Demografik özellikler/ Büyük ebeveynle yakınlığa dair özellikler	n (%)
Cinsiyet	
Kız	74 (56,1)
Erkek	58 (43,9)
Büyük ebeveyn seçimi	
Anneanne	50 (37,9)
Büyük baba (annenin babası)	7 (5,3)
Babaanne	62 (47)
Büyük baba (babanın babası)	7 (5,3)
Büyük ebeveynin hayatta olma durumu	
Evet	121 (91,7)
Hayır	10 (7,6)
Büyük ebeveyn ile yaşama durumu	
Evet	11 (8,3)
Hayır	111 (84,1)
Büyük ebeveynin bakım verme durumu	
Evet	66 (50)
Hayır	58 (43,9)
$\bar{X} \pm SD$	
Yaş	12,6 $\pm$ 0,8
Büyük ebeveynle aynı evde yaşama süresi (yıl)	9,5 $\pm$ 4,3
Büyük ebeveynin bakım verme süresi (yıl)	4,2 $\pm$ 3,8
Büyük ebeveynle telefonda temas kurma sıklığı	3 $\pm$ 1
Büyük ebeveynle yüz yüze temas kurma sıklığı	2,6 $\pm$ 1,2
Büyük ebeveynle ilişkinin derecesi	2,8 $\pm$ 0,9
Büyük ebeveyne verilen önem	2,7 $\pm$ 0,7
Büyük ebeveynle aktivite sıklığı	2 $\pm$ 1,1

Tablo 3*Çocukların Yaşam Doyumu Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Akran Zorbalığı Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları*

Kullanılan ölçekler	$\bar{X} \pm SD$
Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	3,4 $\pm$ 0,8
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	2,1 $\pm$ 0,5
Akran Zorbalığı Ölçeği	
Zorba	1,4 $\pm$ 0,6
Kurban	1,9 $\pm$ 0,8
Nötr	3,8 $\pm$ 0,7

Araştırmaya katılan çocukların YDÖ, RBSÖ ve Akran Zorbalığı Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları Tablo 3’de verilmektedir. Öğrencilerin YDÖ aldıkları puan ortalaması 3,4 (SD: 0,8) iken RBSÖ’den aldıkları puan ortalaması 2,1 (SD: 0,5)’dir. Akran zorbalığı değerlendirildiğinde ise zorba olma puan ortalaması 1,4 (SD: 0,6), kurban olma puan ortalaması 1,9 (SD: 0,8) ve dolgu (nötr) puan ortalaması ise 3,8 (SD: 0,7)’dir.

Büyük ebeveynle yakınlığa dair özellikler ile çocukların yaşam doyumu, benlik saygısı ve akran zorbalığı davranış düzeyleri arasındaki ilişkiye dair araştırma bulguları Tablo 4’de verilmektedir. Tablo 4’e göre çocukların büyük ebeveynleri ile aynı evde yaşama süreleri ile yaşam memnuniyet düzeyleri ve zorbalık davranış düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yokken ($p > 0,05$), aynı evde yaşama süresi ile benlik saygısı düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki vardır ($r = -0,685$; $p = 0,042$). Benlik saygısı ölçeğinden alınan puanın azalması, artan benlik saygısının göstergesi olduğu için büyük ebeveyn ile aynı evde yaşama süresi arttıkça benlik saygısı düzeyleri de artmaktadır. Diğer yandan aynı evde yaşama süresi ile kurban olma davranış düzeyleri arasında da negatif yönde bir ilişki vardır ($r = -0,796$; $p = 0,010$). Çocukların büyük ebeveyn ile aynı evde yaşama süresi arttıkça kurban olma davranış düzeyleri azalmaktadır.

Tablo 4

Büyük ebeveynle ilgili özellikler ile çocukların yaşam doyumu, benlik saygısı ve akran zorbalığı davranış düzeyleri arasındaki ilişki

	YDÖ	RBSÖ	Akran Zorbalığı Ölçeği	
			Zorba	Kurban
Büyük ebeveynle aynı evde yaşama süresi	$r = 0,389$ $p = 0,300^a$	$r = -0,685$ $p = 0,042^{a*}$	$r = -0,054$ $p = 0,891^b$	$r = -0,796$ $p = 0,010^{a*}$
Büyük ebeveynin bakım verme süresi	$r = 0,213$ $p = 0,145^a$	$r = -0,179$ $p = 0,222^a$	$r = -0,334$ $p = 0,020^{b*}$	$r = -0,120$ $p = 0,418^a$
Büyük ebeveynle telefonda temas kurma sıklığı	$r = 0,190$ $p = 0,037^{a*}$	$r = -0,117$ $p = 0,202^a$	$r = -0,035$ $p = 0,707^b$	$r = -0,057$ $p = 0,535^a$
Büyük ebeveynle yüz yüze temas kurma sıklığı	$r = -0,049$ $p = 0,593^a$	$r = 0,004$ $p = 0,961^a$	$r = -0,060$ $p = 0,511^b$	$r = -0,238$ $p = 0,008^{a*}$
Büyük ebeveynle ilişkinin derecesi	$r = 0,227$ $p = 0,011^{a*}$	$r = -0,070$ $p = 0,436^a$	$r = -0,066$ $p = 0,462^b$	$r = -0,049$ $p = 0,588^a$
Büyük ebeveyne verilen önem	$r = 0,221$ $p = 0,012^{a*}$	$r = -0,007$ $p = 0,938^a$	$r = -0,036$ $p = 0,685^b$	$r = -0,045$ $p = 0,616^a$
Büyük ebeveynle aktivite sıklığı	$r = 0,231$ $p = 0,010^{a*}$	$r = -0,097$ $p = 0,284^a$	$r = -0,104$ $p = 0,256^b$	$r = -0,208$ $p = 0,020^{a*}$

*: $p < 0,05$ a: Pearson b: Spearman’s

Büyük ebeveynin bakım verme süresi ile zorbalık davranışı arasında negatif yönde bir ilişki vardır ($r = -0,334$; $p = 0,020$). Büyük ebeveynin verdiği bakımın süresi arttıkça çocukların zorbalık davranış düzeyleri de azalmaktadır. Büyük ebeveynin verdiği bakım süresi ile çocukların yaşam

doyumu, benlik saygısı ve kurban olma davranış düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p > 0,05$).

Büyük ebeveynle telefonda temas sıklığı ile çocukların yaşam doyumu düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki varken ($r = 0,190$; $p = 0,037$), yüz yüze temas sıklığı ile yaşam doyumu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p > 0,05$). Diğer yandan büyük ebeveynle yüz yüze temas sıklığı ile çocukların kurban olma davranış düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki vardır ($r = -0,238$; $p = 0,008$). Yüz yüze temas sıklığı arttıkça, kurban olma davranışı da azalmaktadır.

Büyük ebeveynle ilişkinin derecesi ve büyük ebeveyne verilen önem ile çocukların yaşam doyumu düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki varken (sırasıyla; $r = 0,227$; $p = 0,011$; $r = 0,221$; $p = 0,012$); benlik saygısı, zorba veya kurban olma davranış düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p > 0,05$). Büyük ebeveynle ilişkinin derecesi ve büyük ebeveyne verilen önem arttıkça, çocukların yaşam doyumu düzeyleri de artmaktadır.

Büyük ebeveynle yapılan aktivitelerin sıklığı değerlendirildiğinde, aktivite sıklığı ile çocukların yaşam doyumu düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki varken ($r = 0,231$; $p = 0,010$), kurban olma davranış düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki vardır ($r = -0,208$; $p = 0,020$). Büyük ebeveynle yapılan aktivitenin sıklığı arttıkça çocukların yaşam doyumu düzeyleri artarken kurban olma davranış düzeyleri de azalmaktadır.

4. Tartışma

Büyük ebeveynler ile torunları arasında nesiller boyu süren özel duygusal bir bağ vardır. Paylaşılan hikayeler, yaşam deneyimleri, birlikte oluşturulan anılar ve koşulsuz sevgi bu bağ inşa etmektedir. Büyük ebeveynlerin torunlarının yaşamı üzerindeki etkisi aile bağlarının da ötesine geçmektedir. Büyük ebeveynlerin torunlarının karakter, değer yargıları ve duygusal refahlarını şekillendirmede önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu araştırma büyük ebeveynlerin çocukların hayatındaki önemine ışık tutarak, büyük ebeveynlerle torunlarının arasındaki yakınlığa dair bazı özelliklerle torunlarının benlik saygısı, yaşam doyumu ve akran zorbalığı davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada çocukların büyük ebeveynleriyle aynı evde yaşama süreleri ile benlik saygıları arasında güçlü bir ilişki olduğu, birlikte yaşama süresi arttıkça çocukların daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde çocukların büyük ebeveynleriyle aynı evde yaşama süreleri ile kurban olma davranış düzeyleri arasında negatif yönde güçlü bir ilişki olduğu, birlikte yaşama süresi arttıkça çocukların kurban olma davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Tang vd. (2018) Çin'de ebeveynleri tarafından köylerde tek ebeveynle, büyük ebeveynler veya diğer akrabalarla yaşamaya bırakılmış (LBC) çocuklar ($n = 1663$) ile kontrol grubunu ($n = 1683$) okul zorbalığı, benlik saygısı, panik semptomlar, depresyon ve şiddetli psikolojik sıkıntı seviyeleri açısından karşılaştırdıkları araştırmalarında LBC grubundaki bireylerde kontrol grubuna kıyasla daha yüksek psikolojik sıkıntı, okul zorbalığı ve daha düşük benlik saygısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. LBC'ler kendi arasında karşılaştırıldığında ise bakım verenler kendi büyük ebeveynleri ile diğer akrabaları tarafından bakım verenlere kıyasla

daha düşük psikolojik sıkıntıya ve daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Xue-Yan vd. (2016) Çinli ilköğrencilerinde düşük benlik saygısıyla ilişkili çeşitli faktörleri araştırdıkları çalışmalarında çocukların büyük ebeveynleri tarafından obez olarak değerlendirilmesinin ilköğrencilerinde düşük benlik saygısının risk faktörleri arasında olduğu dolayısıyla büyük ebeveynin çocuğun kilosuna ilişkin görüşünün öz saygı gelişiminde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tayvan'da ergenler ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında Lin & Yi (2019) büyük ebeveynleri ile birlikte yaşayan ergenlerin diğerlerine göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Çocukların büyük ebeveynlerinden bakım alma süreleri uzadıkça zorba olma davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Attar-Schwartz vd. (2009) büyük ebeveynlik ve ergenlerin iyilik halleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla 1.515 öğrenciyle (11-16 yaş) İngiltere ve Galler'de gerçekleştirdikleri araştırmalarında ergenin hayatına büyük ebeveyn katılımının daha az duygusal sorunla ve daha fazla prososyal davranışla ilişkili olduğunu sonucuna ulaşmışlardır. Diğer yandan büyük ebeveynler torunlarına bakım verme tarzları da çocuğun gelişimini etkileyebilmektedir. Nitekim Dong vd. (2024) Çin'in kırsal kesimlerinde yaptıkları araştırmalarında torunlarına (10-15 yaş) bakım veren büyük ebeveynlerin şiddetli disiplin uygulamaları (fiziksel veya psikolojik cezalar) ile çocukların okulda zorbalığa uğraması arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Çocukların büyük ebeveynleri ile telefon ile görüşme sıklığı arttıkça yaşam doyumlarının arttığı, yüz yüze temas sıklığı arttıkça ise kurban olma davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Büyük ebeveynler ile torunları arasında nesil farkı vardır. Ancak bu nesil farkı değerli bir öğrenme deneyimi olabilir. Büyük ebeveynler yaşam bilgelikleri ile torunlarına eleştirel düşünme, empati ve dünyaya dair daha geniş açıyla bakabilmeyi sağlayabilirler. Kent hayatlarında daha öncelere kıyasla daha az çocuk büyük ebeveynleri ile yakın yaşama olanağına sahiptir. Yeni dijital teknolojilerin sunduğu imkanlar (görüntülü görüşme vb.) büyük ebeveynler ile torunlar arasındaki mesafeye bakılmaksızın teması kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla büyük ebeveynler torunlarıyla yakın mesafede yaşamasa da torunlarının hayatlarında etkili bir rol oynama potansiyeline sahiptir (Dunifon & Bajracharya, 2012).

Çocukların büyük ebeveynleri ile ilişki derecesi ve büyük ebeveynlerine verdikleri önem arttıkça yaşam doyumlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. İsrail'de eğitim amaçlı yatılı bakım veren kurumlarda (RCS) kalan ergenlerin (n=1236) yaşam memnuniyetlerine gayri-resmi büyük ebeveyn desteğinin katkısının incelendiği bir araştırmada, ergen tarafından en yakın büyük ebeveyn olarak tanımlanan büyük ebeveynin (genellikle anneanne) ergenin hayatına yüksek oranda dahil olduğu, büyük ebeveyn desteğinin ergenlerin yaşam memnuniyeti ile pozitif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Attar-Schwartz & Huri, 2019). Elder & Conger (2000), Iowa'lı aileler üzerinde yaptıkları çok kuşaklı bir çalışmada, gençlerin büyük ebeveynleri ile yakınlık bildirmelerinin akademik, kişisel ve sosyal yeterlilik, kendine güven ve olgunluk algılarıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Ruiz & Silverstein (2007), Ulusal Aileler ve Hane Halkları Anketi (NSFH)'nin ikinci dalgasından elde ettikleri verileri kullanarak gerçekleştirdikleri araştırmalarında 18-23 yaş arası gençler arasında torunların büyük ebeveynleriyle bildirdiği yakınlığın daha düşük depresyon düzeyleriyle ilişkili olduğunu sonucuna ulaşmışlardır.

Çocukların büyük ebeveynlerle yaptıkları aktivite sıklığı arttıkça çocukların yaşam doyumlarının arttığı, kurban olma davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaşam boyu öğrenme süreci kapsamında büyük annelerden torunlara değer ve beceri aktarımını konu edinen 15 büyük anne ile gerçekleştirilen nitel bir çalışmada büyük anneler torunlarına basit ev içi işleri yapmaları için sorumluluk verdiklerini, bu sayede de onların kas iskelet sistemi gelişimlerine, bağımsız olma, sorumluluk alma gibi duygusal gelişimlerine katkı sunmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir (Altan & Tarhan, 2018). Büyük ebeveynler torunları için aynı zamanda eğlenceli bir arkadaşdır. Beraber oyunlar oynamanın yanında büyük ebeveynlerin anlattığı hikayeler hem çocukları eğlendirirken hem de kelime dağarcıklarının artmasına katkı sağlamaktadır (Milovanska-Farrington, 2021). Hikayeleri dinlemek çocukların ufkunu ve hayal gücünü genişletirken, aile tarihi hakkında da çocuğun bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır. Büyük ebeveynlerin deneyimlerini aktarması stresli zamanlarda çocukların nasıl baş edecekleri konusunda yol göstericidir. Büyük ebeveynler ile torunlarının beraber gerçekleştirdikleri kültürel ve dini faaliyetler, çocukların birliktelik duygularına ve kimlik gelişimlerine katkı sunmaktadır (Kakunje, 2024).

5. Sonuç ve Öneriler

Büyük ebeveynlerin torunlarının hayatlarında birçok rol oynadıkları aşîkârdır. Büyük ebeveynler ailenin kökleridir ve kendinden sonraki nesillerin yetişmesi için deneyimlerini ve bilgilerini paylaşırlar. Büyük ebeveyn-torun yakınlığı ile çocukların yaşam doyumu, benlik saygısı ve akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Büyük ebeveyne verilen önem ve ilişkinin derecesi, büyük ebeveynle olan temas sıklığı, ortak yapılan aktivitelerin sıklığı arttıkça çocukların yaşam doyumunun da arttırdığı görülmüştür. Büyük ebeveynlerle olan güçlü ve düzenli etkileşimler arttıkça, çocukların yaşam doyumunun da artacağı söylenebilir.

2. Büyük ebeveynin verdiği bakımın süresi arttıkça çocukların zorbalık davranış düzeyi azalmıştır. Ayrıca büyük ebeveynle yüz yüze temas ve yapılan aktivitelerin sıklığı arttıkça kurban olma davranışı azaltmıştır. Büyük ebeveynle yüz yüze temas ve yapılan aktivitelerin çocuklara duygusal destek sağladığı ve zorbalıkla baş etme mekanizmalarını güçlendirdiği düşünülmektedir. Gelecekte bu alanda daha detaylı araştırmaların yapılması önerilmektedir.

3. Büyük ebeveyn ile aynı evde yaşama süresi arttıkça çocuklarda benlik saygısı artmış, kurban olma davranış düzeyleri ise azalmıştır. Büyük ebeveynle aynı evde yaşamanın, çocukların benlik saygısının gelişimine olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Bu sonuçlara dayalı olarak; okullar ve ailelere, büyük ebeveynlerin çocukların hayatına aktif katılımını destekleyen düzenlemeleri yapmaları, büyük ebeveyn ve çocukların birlikte zaman geçirebileceği sosyal ve fiziksel aktivitelerin yaygınlaştırılması, farklı şehirlerde yaşayan büyük ebeveynler ve torunlar arasındaki bağı güçlendirmek için dijital iletişim araçlarının kullanımının teşvik edilmesi ve öğretilmesi önerilebilir.

TEŞEKKÜR

—

FİNANSAL DESTEK

Yazar bu çalışma için herhangi bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

ETİK

Bu çalışmada etik ilke ve standartlara uyulduğu beyan edilmiştir.

YAZAR KATKI BEYANI

Zahide Yuvakgil I Genel katkı düzeyi: %50.

Cemil Yavuz I Genel katkı düzeyi: %50.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, C., Seda, S., Dümenci, B., & Topal, M. (2020). Çekingenlik davranışının tespiti ve giderilmesine ilişkin şema yaklaşımı ile büyük ebeveyn-ebeveyn ve çocuk ilişkisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi (GPD)*, 1(1), 17-25.
- Altan, S., & Tarhan, S. (2018). Büyükanneden toruna: Yaşam boyu öğrenme sürecinde değer ve beceri aktarımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 26-42.
- Arpacı, F., & Bekar, A. (2013). Opinions of children about their interactions with grandparents. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 11-29.
- Attar-Schwartz, S., & Buchana, A. (2020). Grandparenting and adolescent well-being: evidence from the UK and Israel. *The Role of Grandparents in the 21st Century*, 89-101. <https://doi.org/10.4324/9780429022180-7>
- Attar-Schwartz, S., & Huri, Y. (2019). Grandparental support and life satisfaction among adolescents in residential care. *Children and Youth Services Review*, 96, 70-78. <https://doi.org/10.1016/J.CHILDYOUTH.2018.11.033>
- Attar-Schwartz, S., & Khoury-Kassabri, M. (2016). The moderating role of cultural affiliation in the link between emotional closeness to grandparents and adolescent adjustment difficulties and prosocial behavior. *American Journal of Orthopsychiatry*, 86(5), 564-572. <https://doi.org/10.1037/ORT0000195>
- Aubel, J. (2012). The role and influence of grandmothers on child nutrition: culturally designated advisors and caregivers. *Maternal & child nutrition*, 8(1), 19-35. <https://doi.org/10.1111/J.1740-8709.2011.00333.X>
- Bengtson, V. L. (2001). Beyond the nuclear family: The increasing importance of multigenerational bonds. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), 1-16. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00001.x>
- Bol, T., & Kalmijn, M. (2016). Grandparents' resources and grandchildren's schooling: Does grandparental involvement moderate the grandparent effect? *Social Science Research*, 55, 155-170. <https://doi.org/10.1016/J.SSRESEARCH.2015.09.011>
- Canatan, A. (2008). Toplumsal değerler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1, 62-71.
- Chen, X., & Farruggia, S. P. (2002). Culture and adolescent development. İçinde B. B. Brown, R. W. Larson, & T. S. Saraswathi (Ed.), *The world's youth: Adolescence in eight regions of the globe* (ss. 59-94). Cambridge University Press.
- Çiftçi, A. (2008). Ailedeki yaşlı bireyler. İçinde A. R. Kalaycı, M. N. Nuruan, A. Ciftci, & R. B. Sen (Ed.), *V. Aile şurası "Aile destek hizmetleri" bildirileri* (ss. 222-231). T.C. Başbakanlık Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Çuhadaroglu, F. (1986). Adölesanlarda benlik saygısı [Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Türkiye Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262. <https://doi.org/10.17755/esosder.75955>
- Dench, G., & Ogg, J. (2002). Grandparenting in Britain: A baseline study. *Institute of Community Studies*.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsem, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/S15327752JPA4901_13
- Dong, S., Dong, Q., & Chen, M. (2024). The Relationship between grandparents' violent discipline and school bullying behavior among left-behind children. *Journal of Interpersonal Violence*, 40(1-2), 177-203. <https://doi.org/10.1177/08862605241246001>
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005). Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency. *Psychological Science*, 16(4), 328-335. <https://doi.org/10.1111/j.0956-7976.2005.01535.x>
- Dunifon, R., & Bajracharya, A. (2012). The role of grandparents in the lives of youth. *Journal of family issues*, 33(9), 1168. <https://doi.org/10.1177/0192513X12444271>

- Dunifon, R., & Kowaleski-Jones, L. (2007). The influence of grandparents in single-mother families. *Journal of Marriage and Family*, 69(2), 465-481. <https://doi.org/10.1111/J.1741-3737.2007.00377.X>
- Elder GH, Conger RD. *Children of the Land*. University of Chicago Press; 2019. doi:10.7208/chicago/9780226224978.001.0001
- Erdem, R., Çetintürk, İ., & Kuh, Z. (2020). Sağlık hizmeti kullanımında aile tipinin rolü: "Büyük ebeveyn etkisi". *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 316-326. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1180141>
- Farrow, C. (2014). A comparison between the feeding practices of parents and grandparents. *Eating Behaviors*, 15(3), 339-342. <https://doi.org/10.1016/J.EATBEH.2014.04.006>
- Findler, L., Ben-Ari, O. T., Nuttman-Shwartz, O., & Lazar, R. (2013). Construction and validation of the multidimensional experience of grandparenthood set of inventories. *Social Work Research*, 37(3), 237-253. <https://doi.org/10.1093/SWR/SVT025>
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference* (10. bs). Allyn & Bacon.
- Griggs, J., Tan, J.-P., Buchanan, A., Attar-Schwartz, S., & Flouri, E. (2010). "They've always been there for me": Grandparental involvement and child well-being. *Children & Society*, 24(3), 200-214. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2009.00215.x>
- Harwood, R. L. (2001). Culture and the development of children's action: A cultural-historical theory of development. İçinde J. L. Roopnarine & D. B. Carter (Ed.), *Grandparenting in the 21st Century* (ss. 21-40). The Guilford Press.
- Hazer, O. (2012). Factors affecting the perception of the qualities of grandparents by adolescents. *Journal of Faculty of Letters*, 29(1), 123-141. https://www.researchgate.net/publication/320451224_Factors_Affecting_the_Perception_of_the_Qualities_of_Grandparents_by_Adolescents.
- Horsfall, B., & Dempsey, D. (2018). Grandmothers and grandfathers looking after grandchildren: Recent Australian research. *Family Relationships Quarterly*, 18, 10-13. www.oecd.org/dataoecd/45/27/37864512.pdf
- Huo, M., Kim, K., Zarit, S. H., & Fingerman, K. L. (2018). Support grandparents give to their adult grandchildren. *The Journals of Gerontology: Series B*, 73(6), 1006-1015. <https://doi.org/10.1093/GERONB/GBW208>
- Kakunje, A. (2024). The important role of grandparents in a child's development. *Archives of Medicine and Health Sciences*, 12(2), 141-142. https://doi.org/10.4103/AMHS.AMHS_253_24
- Kutlu, F., & Aydın, G. (2010). Akran zorbalığı ölçek geliştirme ön çalışması: Kendini bildirim formu . *Türk Psikoloji Yazılar*, 13(25), 1-12.
- Lin, W. H., & Yi, C. C. (2019). Subjective well-being and family structure during early adolescence: A prospective study. *Journal of Early Adolescence*, 39(3), 426-452. <https://doi.org/10.1177/0272431618770785>.
- Loury, L. D. (2006). All in the extended family: Effects of grandparents, aunts, and uncles on educational attainment. *American Economic Review*, 96(2), 275-278. <https://doi.org/10.1257/000282806777212099>
- Lussier, G., Deater-Deckard, K., Dunn, J., & Davies, L. (2002). Support across two generations: Children's closeness to grandparents following parental divorce and remarriage. *Journal of Family Psychology*, 16(3), 363-376. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.16.3.363>
- Mansson, D. H. (2013). College students' mental health and their received affection from their grandparents. *Communication Research Reports*, 30(2), 157-168. <https://doi.org/10.1080/08824096.2012.763028>
- Mansson, D. H., & Booth-Butterfield, M. (2011). Grandparents' expressions of affection for their grandchildren: Examining grandchildren's relational attitudes and behaviors. *Southern Communication Journal*, 76(5), 424-442. <https://doi.org/10.1080/1041794X.2010.508554>
- Mare, R. D. (2011). A Multigenerational View of Inequality. *Demography*, 48(1), 1-23. <https://doi.org/10.1007/s13524-011-0014-7>
- Milovanska-Farrington, S. (2021). The effect of parental and grandparental supervision time investment on children's early-age development. *Research in Economics*, 75(3), 286-304. <https://www.iza.org/publications/dp/14271/the-effect-of-parental-and-grandparental-supervision-time-investment-on-childrens-early-age-development>.
- Modin, B., Erikson, R., & Vågerö, D. (2013). Intergenerational continuity in school performance: Do grandparents matter? *European Sociological Review*, 29(4), 858-870. <https://doi.org/10.1093/ESR/JCS064>
- Rosenberg, M. *Conceiving the self*. Basic Books; 1979.
- Ruiz, S. A., & Silverstein, M. (2007). Relationships with grandparents and the emotional well-being of late adolescent and young adult grandchildren. *Journal of Social Issues*, 63(4), 793-808. <https://doi.org/10.1111/J.1540-4560.2007.00537.X>
- Sadrudin, A. F. A., Ponguta, L. A., Zonderman, A. L., Wiley, K. S., Grimshaw, A., & Panter-Brick, C. (2019). How do grandparents influence child health and development? A systematic review. *Social science & medicine* (1982), 239. <https://doi.org/10.1016/J.SOCSCIMED.2019.112476>
- Schatz, E., & Seeley, J. (2015). Gender, ageing and carework in East and Southern Africa: A review. *Global public health*, 10(10), 1185-1200. <https://doi.org/10.1080/17441692.2015.1035664>
- Schmid, W. (2018). Anne baba ve büyükanne büyükbaba olmanın sevinçleri üzerine. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öztürk M. S., Hazer O. The intergenerational activities: Perspectives of young grandchildren. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2017;(53):55-71.

- Şener, A. (2009). Yaşlılık, yaşam doyumu ve boş zaman faaliyetleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-dergisi, 1,1-18.
- Tang, W., Wang, G., Hu, T., Dai, Q., Xu, J., Yang, Y., & Xu, J. (2018). Mental health and psychosocial problems among Chinese left-behind children: A cross-sectional comparative study. *Journal of Affective Disorders*, 241, 133-141. <https://doi.org/10.1016/J.JAD.2018.08.017>
- Taşkın, M., & Akçay, S. (2019). Torunlarına Bakan Büyükanelerin Deneyimlerine İlişkin Nitel Bir Araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 30(2), 583-606.
- Tunca, A. (2022). Developmental and Intergenerational Comparison of Child Rearing Experiences. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 23(1), 414-432. <https://doi.org/10.17679/inuefd.935926>
- Tunca, A., & Durmuş, E. (2019). Büyükanelerin torun büyütmeye yaşantılarının incelenmesi. *SEFAD*, 41, 209-226. <https://doi.org/10.21497/sefad.586615>
- TÜİK. (2025). İstatistiklerle yaşlılar, 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Yaslılar-2024-54079>
- Uğur, S. B. (2019). Çocuk bakımında büyükanlık ve büyükbabalık: Toplumsal cinsiyet tartışmaları bağlamında nitel bir araştırma. *MAKU-Uyg. Bil. Derg.* 3(1), 122-154. <https://doi.org/10.31200/makuubd.532016>
- Uhlenberg, P., & De Jong Gierveld, J. (2004). Age-segregation in later life: An examination of personal networks. *Ageing and Society*, 24(1), 5-28. <https://doi.org/10.1017/S0144686X0300151X>
- UNFPA. (2024). World population dashboard. <https://www.unfpa.org/data/world-population-dashboard>
- Viguer, P., Meléndez, J. C., Valencia, S., Cantero, M. J., & Navarro, E. (2010). Grandparent-grandchild relationships from the children's perspective: shared activities and socialization styles. *The Spanish journal of psychology*, 13(2), 708-717. <https://doi.org/10.1017/S1138741600002377>
- Xue-Yan, Z., Dong-Mei, L., Dan-Dan, X., & Le-Shan, Z. (2016). Obese Chinese Primary-School Students and Low Self-Esteem: A Cross-Sectional Study. *Iranian Journal of Pediatrics*, 26(4), e3777. <https://doi.org/10.5812/IJP.3777>
- Yoo, Y., Feng, X., & Day, R. D. (2013). Grandparent involvement and children's behavioral outcomes: The mediating role of parent-child relationships. *Journal of Family Psychology*, 27(3), 439-448. <https://doi.org/10.1037/a0032889>

Extended Abstract

The increase in life expectancy on a global scale, including in Turkey, creates the opportunity for grandparents (including grandmothers, grandfathers, mothers of grandparents, etc.) and their grandchildren to live together for longer periods of time, thus enabling the establishment of deeper relationships (Findler et al., 2013; Sadruddin et al., 2019).

Grandparents participate in their grandchildren's daily life, whether they live with them or not. Developing communication and transport technologies facilitate children's contact with their grandparents. Research in the linked topic demonstrates that grandparents' interaction with their grandchildren contributes to a wide range of areas, from physical health to the psychosocial and academic development of grandchildren (Attar-Schwartz & Buchana, 2020; Attar-Schwartz & Huri, 2019; Elder & Conger, 2019; Griggs et al., 2010; Modin et al., 2013; Ruiz & Silverstein, 2007). While the role of grandparents in children's lives continues to be a subject that has not been sufficiently emphasised (Dunifon & Bajracharya, 2012), studies in Türkiye are also limited (Adigüzel et al., 2020; Erdem et al., 2020). The aim of this study is to determine how the characteristics of closeness between grandparents and their grandchildren are related to children's self-esteem, life satisfaction and bullying behaviours.

A cross-sectional study was carried out with a total of 132 middle school students (6th, 7th, and 8th grades) in the Fethiye and Köyceğiz districts of Muğla. The collection of data was carried out using descriptive data form, Rosenberg Self-Esteem Scale (RBSES), Bullying Scale and Life Satisfaction Scale (LSS).

The mean age of the 132 children included in the study was 12.6 (SD: .8). While 47% of the children prioritise their maternal grandmothers in life. While there is no statistically significant relationship between living in the same house with grandparents and LSS and, bullying ($p > .05$), there is a negative relationship between living in the same house and RBSES and victimisation ($r = -.685$; $p = .042$, $r = -.796$; $p = .010$ respectively). Self-esteem increases with the length of time spent living with grandparents. There is no statistically significant relationship between the duration of grandparent care and LSS ($p > .05$). There is a negative relationship between the duration of grandparent care and bullying ($r = -.334$; $p = .020$). As the duration of grandparent care increases, the level of bullying behaviour decreases. While there is a positive relationship between the frequency of telephone contact with the grandparent and LSS ($r = .190$; $p = .037$), there is no statistically significant relationship between the frequency of face-to-face contact and LSS ($p > .05$). On the other hand, there is a negative relationship between the frequency of face-to-face contact with grandparents and child victimisation ($r = -.238$; $p = .008$). As the frequency of face-to-face contact

increases, victimisation behaviour decreases. Whereas there is a positive relationship between the degree of relationship with the grandparent and the importance given to the grandparent and LSS ($r = .227$; $p = .011$, $r = .221$; $p = .012$ respectively), there is no statistically significant relationship between RBSES, bullying, and victimisation ($p > .05$). As the level of relationship with the grandparent and the importance attached to the grandparent increased, so did the children's life satisfaction. When the frequency of activities with grandparents was considered, there was a positive correlation between the frequency of activities and LSS ($r = .231$; $p = .010$), while there was a negative correlation between the frequency of activities and the level of victimisation ($r = -.208$; $p = .020$). As the frequency of activities with grandparents increased, children's life satisfaction increased and their levels of victimisation behaviour decreased.

It is evident that grandparents share their experiences and knowledge for the upbringing of the next generation. The following results were obtained: Firstly, it was observed that children's life satisfaction increased in proportion to the importance attributed to the grandparent, the degree of relationship, interaction with the grandparent, and the frequency of joint activities. Secondly, the findings of the study demonstrated a negative correlation between the duration of grandparent care and the level of bullying behaviour exhibited by children. Furthermore, an increase in face-to-face interaction and engagement in activities with grandparents has been observed to be associated with a decline in victimisation behaviour. It has been suggested that spending time with grandparents can be an effective coping mechanism for bullying. Nevertheless, it is recommended that further, more specific research be conducted in the future. Finally, the duration of residence in the same household as grandparents was found to have a direct correlation with the subsequent increase in children's self-esteem levels and decrease victimisation behaviour. Given the findings, it is recommended that educational institutions and family units consider implementing policies that encourage grandparents to actively participate in their grandchildren's lives. Such measures should encompass the promotion of social and physical activities that allow for shared experiences between grandparents and grandchildren. Additionally, educational institutions are encouraged to impart guidance on the utilisation of telephonic and digital communication tools, with a view to enhancing the bond between grandparents and grandchildren residing in disparate locations.